

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 42/2015-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. februára 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Zvončekom, Mostová 19, Ružomberok, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7 Co 215/2011 z 21. septembra 2011 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 47/2012 z 30. apríla 2013 a takto

rozhodol:

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. júla 2013 doručená sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľ“),

vo veci namietaného porušenia jeho základných práv čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 Co 215/2011 z 21. septembra 2011 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 47/2012 z 30. apríla 2013 (ďalej len „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“).

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že 13. mája 2010 podal na Okresnom súde Ružomberok (ďalej len „okresný súd“) *«žalobu o určenie, že pozemkové nehnuteľnosti parc. č. ■■■■, parc. č. ■■■■, parc. č. ■■■■ a parc. č. ■■■■ vedené na LV č. ■■■■ ako parcely registra „C“ k. ú. ■■■■ patria v rozsahu 2/6-ín do dedičstva po poručiťelovi ■■■■»*.

K žalobe okrem iných písomností predložil notársku zápisnicu z 25. októbra 1993 *„o oprávnenej držbe podľa zák. č. 293/92 Zb., na základe ktorej bola žalovaná v 1. rade zapísaná v evidencii nehnuteľností ako vlastník“*, ako aj právoplatné uznesenie krajského súdu sp. zn. 5 Co 178/2009 z 20. októbra 2009, *„podľa ktorého ust. § 2 až 9 zák. č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam, už nemožno použiť, nakoľko boli s účinnosťou od 1. 12. 2000 vypustené a to zák. č. 393/2000 Z. z. a preto je potrebné od 1. 12. 2000 na posúdenie vydržania aplikovať ust. § 134 občianskeho zákonníka, vrátane skúmania splnenia všetkých podmienok vydržania/faktické ovládanie veci, vôľa nakladať s vecou ako vlastnou a dobrá viera, že im nehnuteľnosti patria a to nepretržite počas celej zákonom stanovenej 10-ročnej lehoty“*.

Okresný súd žalobe sťažovateľa vyhovel a rozsudkom sp. zn. 9 C 58/2010 z 27. apríla 2011 (ďalej len „rozsudok okresného súdu z 27. apríla 2011“) určil, že *„sporné pozemkové nehnuteľnosti patria v spoluvlastníckom podiele 2/6-iny do dedičstva po ■■■■ ■■■■“*. Okresný súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že *„ust. § 2 ods. 2 zák. č. 293/1992 Zb. v znení do 30. 11. 2000 nebolo možné od 1. 12. 2000 použiť, nakoľko bolo z*

textu zákona vypustené zákonom č. 393/2000 Z. z. a preto na posúdenie vydržania aplikoval ust. § 134 Občianskeho zákonníka a skúmal, či boli splnené podmienky vydržania podľa tohto ustanovenia a po vykonanom dokazovaní dospel k záveru že žalovaná v 1. rade ako osoba zapísaná na liste vlastníctva podmienky vydržania podľa § 134 Občianskeho zákonníka nesplnila, najmä preto, že nebola a nemohla byť oprávneným držiteľom, keďže v roku 1987, kedy mala pozemky dostať do držby od nášho otca, poručiteľa ██████████ ██████████ nestalo sa tak ani na základe písomnej zmluvy, ani na základe jej registrácie Štátnym notárstvom, ktoré ako podmienky nadobúdania nehnuteľností v tom čase platné znenie Občianskeho zákonníka jednoznačne vyžadovalo a preto jej právny omyl nemohol byť ospravedlniteľný“.

Na základe odvolania podaného žalovanou v 1. rade krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu z 27. apríla 2011 zmenil tak, že žalobný návrh sťažovateľa zamietol. Ako sťažovateľ uvádza, krajský súd odôvodnil svoje rozhodnutie „nesprávnym právnym posúdením zo strany I. stupňového súdu... hoci zákonom č. 393/2000 Z. z. došlo k zrušeniu § 2 až 9 zákona č. 293/1992 Zb. a to pred uplynutím 10-ročnej doby od zápisu odporkyne v 1. rade a jej manžela do katastra nehnuteľností ako oprávnených držiteľov, vydané osvedčenie o vydržaní ostalo v platnosti. Z toho vyplýva, že ostali aj všetky účinky tohto osvedčenia v zmysle cit. § 2 ods. 1 zák. č. 293/1992 Zb., ktoré je potrebné posúdiť podľa hmotného práva účinného v čase vydania osvedčenie. Hoci pred uplynutím kvalifikovanej 10-ročnej doby od zápisu odporkyne v 1. rade do katastra nehnuteľností došlo k zrušeniu predmetného ustanovenia zákona, podľa právneho záveru krajského súdu je potrebné aplikovať ustanovenia, ktoré platili ku dňu vydania osvedčenia o vydržaní, na ktorom podklade bola odporkyňa a jej manžel zapísaní do katastra nehnuteľností. Je pravdou, že zákon č. 393/2000 Z. z., ktorým došlo k zrušeniu § 2 až 9 zákona č. 293/1992 Zb. neobsahuje prechodné ustanovenia, pokiaľ však ide o nadobudnutie vlastníckeho práva na základe vydržania uplynutím 10-ročnej doby, ide o ustanovenie hmotnoprávneho charakteru, a je preto potrebné aplikovať na tento právny vzťah ustanovenia zákona, ktoré platili ku dňu zápisu odporkyne a jej manžela do katastra nehnuteľností na základe notárskej zápisnice, tj. ku dňu 14. 4. 1994. Kvalifikovaným

uplynutím času - 10-ročnej doby bez toho, žeby si vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam uplatnila iná osoba, nadobudla odporkyňa v 1. rade vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam osobitným spôsobom, na základe skutočnosti upravenej zákonom - § 2 zákona č. 293/1992 Zb. Po uplynutí doby 10 rokov sa odporkyňa v 1. rade stala výlučnou vlastníčkou predmetných nehnuteľností a nie je možné prihliadať na existujúce vzťahy pred tohto zápisu. Tieto skutočnosti mohli byť relevantné len počas plynutia ustanovenej 10-ročnej doby, spôsobom, ktorý predpokladal zákon. Z uvedeného dôvodu sú tvrdenia navrhovateľa, že jeho právny predchodca [REDAKOVANÉ] mal nadobudnúť spoluvlastnícky podiel v predmetných nehnuteľnostiach dedením po svojej matke na základe dedičského rozhodnutia Štátneho notárstva Liptovský Mikuláš č. D/1694/91-38 zo dňa 13. 2. 1992, právne irelevantné.“.

Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, v ktorom vyslovil „svoj nesúhlas s právnym záverom odvolacieho súdu ohľadom otázky, ktoré hmotnoprávne ustanovenie je potrebné resp. možné aplikovať v prípade, ak určité hmotnoprávne ustanovenie upravujúce vznik nárokov, práv, právnych vzťahov, bolo zrušené alebo vypustené z právneho poriadku novým zákonom, ktorý neobsahuje prechodné ustanovenia. Ak podľa právnych záverov odvolacieho súdu mala odporkyňa v 1. rade nadobudnúť vlastníctvo vydržaním /márnym/ uplynutím 10-ročnej doby od zápisu do katastra nehnuteľností na základe notárskej zápisnice o oprávnenej držbe, ktorý zápis bola vykonaný dňa 14. 4. 1994, tak vlastnícke právo mala nadobudnúť resp. vlastníctvo k nehnuteľnostiam jej malo vzniknúť dňom 14. 4. 2004. V roku 2004 však žiadny hmotnoprávny predpis upravujúci vznik či nadobudnutie vlastníctva na základe takejto právnej skutočnosti, t. j. uplynutia doby 10 rokov odo dňa zápisu notárskeho osvedčenia o oprávnenej držbe do katastra nehnuteľností neexistoval a v našom právnom poriadku nebol. Preto som aj v dovolaní tvrdil, že po 1. 12. 2000 možno otázku nadobudnutia vlastníctva vydržaním posudzovať len podľa ust. § 134 Občianskeho zákonníka a nie podľa zrušeného ust. § 2 zákona č. 293/1992 Zb.“.

V dovolaní taktiež argumentoval tým, že *«je právne neudržateľná situácia, kedy notárske osvedčenie o oprávnenej držbe nemôže po uplynutí 10 rokov nikto, ani súd, prehodnotiť a skúmať predpoklady a podmienky nadobudnutia vlastníctva vydržaním podľa ust. § 134 Občianskeho zákonníka, hoci notárske osvedčenie o vydržaní, ktorého podmienky sú nepochybne prísnejšie ako podmienky osvedčenia o oprávnenej držbe, možno spochybníť bez časového obmedzenia a dotknutá osoba sa môže kedykoľvek obrátiť na súd so žalobou podľa ust. § 80 pís. c/ OSP. Rovnako som poukázal na to, že je právne neudržateľné, aby /verejnej/ listine, teda notárskemu osvedčeniu o oprávnenej držbe /ktorého právne účinky ani nemohli nastať, pretože pred „špeciálnym“ nadobudnutím vlastníctva bola táto „špeciálna“ právna norma zrušená/ bola prisúdená vyššia právna sila ako právnym aktom vydaným príslušným orgánom, napr. súdom.»*.

Najvyšší súd napadnutým rozsudkom dovolanie sťažovateľa zamietol a uviedol v ňom, že podľa jeho názoru celkový právny záver krajského súdu bol správny a zodpovedal skutkovému stavu. Na tom nič nemení skutočnosť, že vecná správnosť rozsudku bola daná čiastočne z iných, než v ňom uvedených dôvodov.

Sťažovateľ je toho názoru, že ak krajský súd *„v prejednávanej veci v celom rozsahu aplikoval ustanovenia zrušeného právneho predpisu /§ 2 až 9 zákona č. 293/1992 Zb./ s poukazom na jeho hmotnoprávnu povahu a teda nutnosť aplikovať na tento právny vzťah ustanovenia zákona, ktoré platili ku dňu zápisu odporkyne do katastra nehnuteľností, s tým, že uplynutím 10 ročnej doby nadobudla vlastnícke právo k nehnuteľnostiam osobitným spôsobom, na základe skutočnosti ustanovenej zákonom - § 2 zák. č. 293/1992 Zb., tak Najvyšší súd SR vo svojom vecne potvrdzujúcom rozhodnutí modifikoval právne závery odvolacieho súdu v tom, že odporkyňa nadobudla vlastnícke právo k nehnuteľnostiam vydržaním podľa ust. § 134 OZ /teda nie podľa ust. § 2 zákona č. 293/1992 Zb./, avšak z troch zákonných podmienok vydržania podľa § 134 OZ, dve podmienky /oprávnenú držbu a nepretržité trvanie držby po dobu 10 rokov/ posudzoval podľa /zrušeného/ ustanovenia § 2 zák. č. 293/1992 Zb.“*.

Sťažovateľ v odôvodnení sťažnosti ďalej nastoľuje otázky adresované ústavnému súdu: „*Ktorá právna norma sa teda mala na skutkový stav veci aplikovať a ako mala byť táto právna norma interpretovaná, aby jej výklad i aplikácia boli právne udržateľné či ústavne konformné?*“

Malo sa výlučne aplikovať len ustanovenie § 134 OZ o vydržaní a skúmať splnenie všetkých zákonných podmienok, ako to vyplýva z rozhodnutia Krajského súdu v Žiline v uznesení č. 5Co/178/2009-110 zo dňa 20. 9. 2009?

Alebo sa mali výlučne aplikovať ustanovenia § 2 až 9 zákona č. 293/1992 Zb. a odporkyňa mala nadobudnúť vlastnícke právo na základe skutočnosti ustanovenej zákonom - § 2 zák. č. 293/1992 Zb., ako to konštatuje Krajský súd v Žiline v rozsudku č. 7Co/215/2011 zo dňa 21. 9. 2011?

Alebo sa mali aplikovať jednak ustanovenie § 134 OZ /ako lex generalis/, pričom splnenie dvoch základných podmienok tohto všeobecného ustanovenia /oprávnenosť držby a nepretržité trvanie oprávnenej držby po dobu 10 rokov/ podľa špeciálnej úpravy /lex specialis/ uvedenej v ust. § 2 zák. č. 293/1992 Zb., ako to interpretoval Najvyšší súd SR v rozsudku č. 6 Cdo 47/2032 zo dňa 30. 4. 2013?“

Sťažovateľ taktiež poukazuje na iné rozhodnutie najvyššieho súdu (sp. zn. 3 Cdo 154/2010 zo 16. decembra 2010) „*v skutkovo rovnakej veci o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva /osvedčenie o oprávnenej držbe z roku 1992 a žaloba o určenie, že nehnuteľnosti v určitých podieloch patria do dedičstva podaná až v roku 2007/...“.*

Sťažovateľ považuje obe ním napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov za „*svojoľné, nepredvídateľné, ich interpretáciu a aplikáciu právnych noriem za právne neudržateľnú a ústavne nekonformnú. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami a argumentami strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie.*“.

Podľa názoru sťažovateľa na jeho argument, že „je právne neudržateľná situácia, kedy notárske osvedčenie o oprávnenej držbe nemôže po uplynutí 10 rokov nikto, ani súd, prehodnotiť a skúmať predpoklady a podmienky nadobudnutia vlastníctva vydržaním podľa § 134 OZ, hoci notárske osvedčenie o vydržaní možno spochybníť bez časového obmedzenia a dotknutá osoba sa môže kedykoľvek na súde domáhať určenia, že podmienky pre vydanie osvedčenia o vydržaní neboli splnené, alebo určenia, že je vlastníkom veci resp. že patrí do dedičstva po poručiteľovi“, ako aj argument, že «je právne neudržateľné, aby nikdy a nikto, ani súd po uplynutí 10 rokov odo dňa zapísania „oprávneného držiteľa“ do katastra nehnuteľností, nemohol skúmať a hodnotiť splnenie podmienok pre nadobudnutie vlastníctva vydržaním», všeobecné súdy nedali žiadnu a už vôbec zrozumiteľnú či právne akceptovateľnú odpoveď, «prečo by mali mať „oprávnení držiteľia“, ktorí svoje „postavenie oprávneného držiteľa“ nadobudli podľa právneho predpisu zrušeného ešte predtým, než mohli podľa tohto zrušeného predpisu nadobudnúť vlastníctvo, mali mať výsadnejšie „postavenie“ než osoby, ktoré boli do katastra nehnuteľností zapísané ako vlastníci na základe notárskej zápisnice o vydržaní /nie o oprávnenej držbe/. Pritom aj pred 1. 12. 2000, kedy boli zákonom č. 393/2000 Z. z. zrušené ust. § 2 až 9 zák. č. 293/1992 Zb., mohli notári podľa notárskeho poriadku spisovať nielen osvedčenia o oprávnenej držbe ale aj osvedčenia o vydržaní. /Zák. č. 397/2000 Z. z. a taktiež od 1. 12. 2000 boli podmienky osvedčenia o vydržaní len „sprísnené“/ Avšak vlastníctvo osoby zapísanej v katastri nehnuteľností na základe notárskeho osvedčenia o vydržaní, bez ohľadu na to, či sa tak stalo pred 1. 12. 2000 alebo po tomto dátume, možno „napadnúť“ na súde bez časového obmedzenia, avšak vlastníctvo osoby zapísanej v katastri ako vlastníka na základe osvedčenia o oprávnenej držbe, po uplynutí 10 rokov odo dňa zápisu do katastra, podľa rozhodnutí Krajského súdu v Žiline i Najvyššieho súdu SR, už nemožno na súde „napadnúť“ žiadnou formou žaloby, nakoľko podľa ich právnych záverov nadobudli vlastníctvo vydržaním na základe osobitného /aj keď zrušeného/ zákona prípadne na základe „splnenia“ podmienok vydržania podľa ust. § 134 OZ, z ktorých dve podstatné, rozhodujúce a spravidla sporné podmienky /oprávnenosť držby a jej nepretržité trvanie po dobu 10 rokov/, súd už ani nemá a nemôže skúmať, nakoľko vyplývajú resp. ich nadobudli zo zákona!! Súd teda môže skúmať len podmienku skoro samozrejmu, teda či ide o spôsobilý predmet vydržania.».

Rovnako sa sťažovateľ domnieva, že nemôže byť ústavne konformný taký výklad § 134 Občianskeho zákonníka a zrušeného § 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam“), «ktoré malo byť vo vzťahu k ust. § 134 OZ špeciálnou úpravou a Najvyšší súd SR zásadu „lex specialis derogat generali“ vyložil tak, že uplatnil obe právne normy súčasne, a to časť ustanovenia § 134 OZ /jednu podmienku vydržania/ a aj ustanovenie § 2 zák. č. 293/1992 Zb. dve podmienky vydržania - oprávnenosť držby a nepretržité trvanie držby po dobu 10 rokov/. Domnievam sa, že uvedená zásada vylučuje súčasné použitie všeobecnej i špeciálnej úpravy. Ak špeciálny predpis vec sám neupravuje, uplatní sa všeobecná / generálna / úprava, avšak kompletne a teda podľa ust. § 134 OZ je potrebné skúmať splnenie všetkých podmienok vydržania.».

Na základe dôvodov uvedených v sťažnosti sťažovateľ žiada, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. Ústavy Slovenskej republiky a základné právo podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 47/2012 zo dňa 30. apríla 2013 a rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7 Co 215/2011 zo dňa 21. septembra 2011 porušené boli.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 47/2012 zo dňa 30. apríla 2013 a rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7 Co 215/2011 zo dňa 21. septembra 2011 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 275,94 €..“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia v petite sťažnosti označených základných práv podľa ústavy, ako aj práva podľa dohovorom napadnutými rozsudkami krajského súdu a najvyššieho súdu.

Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označili sťažovatelia, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi

označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98 tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, I. ÚS 443/2012). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08, I. ÚS 443/2012).

Ústavný súd považoval za potrebné tiež poukázať na svoje ústavné postavenie, z ktorého vyplýva, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (*mutatis mutandis* II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Uvedenými právnymi názormi sa ústavný súd riadil aj pri predbežnom prerokovaní sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie svojich ústavou a dohovorom garantovaných základných práv napadnutými rozsudkami krajského súdu a najvyššieho súdu. Bolo preto úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti posúdiť, či medzi

napadnutými rozsudkami krajského súdu a najvyššieho súdu a sťažovateľom označenými základnými právami podľa ústavy, resp. práv podľa dohovoru existuje taká príčinná súvislosť, ktorá by po eventuálnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie zakladala opodstatnené dôvody na vyslovenie ich porušenia.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná.

1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom krajského súdu

Pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorý limituje právomoc ústavného súdu a všeobecných súdov rozhodujúcich v občianskoprávných a trestnoprávných veciach tak, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva na ústavnom súde iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné súdy použitím dostupných a účinných prostriedkov právnej nápravy.

Ústavný súd vychádzal z toho, že vo veci sťažovateľa rozhodoval ako odvolací súd krajský súd, pričom jeho rozsudok napadol sťažovateľ dovolaním na najvyššom súde. Najvyšší súd po zistení, že ide o rozsudok, ktorý možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku), preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľa nie je dôvodné. V dôsledku toho bola námietka porušenia základných práv

označených sťažovateľom uplatniteľná v systéme všeobecného súdnictva na základe dostupného a účinného právneho prostriedku nápravy.

Ústavný súd preto uvádza, že vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nebolo v jeho právomoci preskúmanie rozsudku krajského súdu, pretože to bolo v právomoci najvyššieho súdu v rámci dovolacieho konania začatého na základe podnetu samotného sťažovateľa. Neúspech v odvolacom konaní nie je dôvodom na začatie konania o ústavnej sťažnosti pred ústavným súdom. Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť v časti smerujúcej proti rozhodnutiu krajského súdu odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

Preto z ústavnoprávneho hľadiska môže byť relevantným len preskúmanie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu.

2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu

Pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti ústavný súd zohľadnil, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V dôsledku toho nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, a ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu súd vyvodil. Úlohou ústavného súdu v konaní o ústavnej sťažnosti nie je ani podávanie výkladu právnych predpisov, ktoré všeobecný súd v konkrétnom prípade aplikoval. Za výklad a aplikáciu zákonov je zodpovedný výlučne všeobecný súd, pričom ústavný súd sa obmedzuje na zistenie, či uskutočnený výklad je ústavne akceptovateľný a nie je popretím účelu, podstaty a zmyslu použitého predpisu. Z tohto dôvodu sa úloha ústavného súdu obmedzuje len na kontrolu zlučiteľnosti účinkov podaného výkladu a aplikácie zákonov všeobecným súdom s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach

a základných slobodách. Skutkové a právne závery všeobecného súdu sa tak môžu stať predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné neudržateľné a mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05, III. ÚS 259/2012).

Prvoradou úlohou ústavného súdu je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti, čo je prejavom doktríny, že všeobecný súd pozná právo („iura novit curia“). Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (mutatis mutandis napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 50/04, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06). V právomoci ústavného súdu je iba preskúmanie právneho názoru všeobecného súdu z hľadiska dodržania ústavných princípov, čo však neznamenaá aj oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným už ani preto, že ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov všeobecných súdov.

Na posúdenie ústavnosti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu považoval ústavný súd za podstatné zistiť, či spôsob, ktorým najvyšší súd zdôvodnil svoje rozhodnutie, resp. svoje stanovisko o zákonnosti rozhodnutia krajského súdu, je ústavne konformný. Inými slovami, úlohou ústavného súdu bolo zistiť, či spôsob výkladu príslušných zákonných ustanovení a aplikovaných právnych predpisov, ktorými najvyšší súd zdôvodnil svoje rozhodnutie, vzhľadom na zistený skutkový stav nie je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu aplikovaných právnych úprav.

Ústavný súd v medziach takto vymedzenej právomoci preskúmal spôsob a rozsah odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu a s ohľadom na dôvody, ktoré sťažovateľ uviedol vo svojej sťažnosti, nezistil taký výklad a aplikáciu zákonov, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s označenými základnými právami podľa ústavy a medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách.

V napadnutom rozhodnutí najvyšší súd predovšetkým vyslovil, že § 2 zákona o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam umožňoval, aby na základe notárskeho osvedčenia o držbe (vydaného za podmienok ustanovených zákonom) sa v evidencii (v katastri) nehnuteľností zapísal za vlastníka nehnuteľnosti ten, kto bol uvedený v tomto osvedčení. Podľa odseku 2 tohto ustanovenia ak do desiatich rokov od zápisu neuplatní v konaní na súde alebo v konaní o pozemkových úpravách vlastnícke právo iná osoba, stáva sa zapísaná osoba vlastníkom na základe vydržania. Zároveň v zmysle § 2 ods. 3 uvedeného zákona zapísaná osoba nadobudla postavenie oprávneného držiteľa, a to po dobu desiatich rokov od zápisu, pričom toto ustanovenie odkazovalo na § 129 a nasl. Občianskeho zákonníka (o držbe a oprávnenej držbe). Ďalej najvyšší súd uviedol, že „*Novelou vykonanou zákonom č. 393/2000 Z. z. boli s účinnosťou od 1. decembra 2000 zo zák. č. 293/1992 Zb. vypustené ustanovenia § 2 až 9. Právne postavenie osôb zapísaných v katastri za vlastníkov nebolo novelou výslovne riešené.*“.

Podľa názoru najvyššieho súdu § 2 ods. 2 zákona o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam bolo vo vzťahu k § 134 Občianskeho zákonníka špeciálnou úpravou, „*ktorá umožňovala vydržanie ako originálny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva za jednoduchších podmienok, než aké stanovovala všeobecná úprava. Vydržanie vlastníckeho práva podľa § 2 ods. 2 zák. č. 293/1992 Zb. vyžadovalo splnenie podmienok, a to že išlo o osobu zapísanú v katastri nehnuteľností za vlastníka na základe notárskeho osvedčenia o držbe, a že do desiatich rokov od zápisu tejto osoby neuplatnila vlastnícke právo k nehnuteľnosti v konaní na súde alebo v konaní o pozemkových úpravách iná osoba. Zrušenie uvedeného ustanovenia k 30. novembru 2000, t. j. po ôsmich rokoch a šiestich mesiacoch od jeho účinnosti, malo za následok, že u žiadnej osoby zapísanej v katastri nehnuteľností za vlastníka na základe notárskeho osvedčenia o držbe, nemohlo dôjsť k zavŕšeniu podmienok vydržania podľa tejto špeciálnej úpravy (pre neuplynutie desaťročnej doby plynúcej odo dňa zápisu za vlastníka).*

Tým však nebola u takejto osoby dotknutá možnosť vydržania vlastníckeho práva splnením podmienok vydržania vyplývajúcich z § 134 Občianskeho zákonníka. Týmito podmienkami boli: a) spôsobilý predmet vydržania, b) oprávnená držba a c) nepretržité

trvanie oprávnenej držby po dobu desiatich rokov, ak išlo o nehnuteľnosť. Podmienka oprávnenej držby bola u osoby zapísanej v katastri nehnuteľností za vlastníka na základe notárskeho osvedčenia o držbe splnená bez ďalšieho. Vyplývala zo zákona ako právny účinok zápisu notárskeho osvedčenia o držbe do katastra nehnuteľností. Takáto osoba nadobudla totiž postavenie oprávneného držiteľa, zaručené po dobu desiatich rokov odo dňa zápisu do katastra. Zrušenie ustanovení, na základe ktorých takéto postavenie získala, nemalo na vznik a trvanie práva oprávnenej držby žiaden vplyv.

Oprávnená držba je v právnom poriadku Slovenskej republiky koncipovaná ako subjektívne právo a zároveň ako právny vzťah, ktorého obsah je vymedzený v § 130 Občianskeho zákonníka. Z ustanovenia § 854 Občianskeho zákonníka, prípadne aj z ďalších prechodných ustanovení tohto predpisu vyplýva základná intertemporálna zásada súkromného práva, v zmysle ktorej sa novou právnou úpravou spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred účinnosťou tejto úpravy, no vznik právnych vzťahov a nároky z nich vzniknuté sa posudzujú podľa právnych predpisov platných v čase ich vzniku. Táto zásada, zakazujúca tzv. pravú retroaktivitu, je analogicky použiteľná aj pre interpretáciu účinkov zákona č. 393/2000 Z. z., ktorým boli zrušené ustanovenia § 2 až 9 zák. č. 293/1992 Zb. Jej uplatnenie znamená, že vznik práva oprávnenej držby zaručeného na dobu desiatich rokov, resp. právneho vzťahu oprávnenej držby, treba posudzovať podľa ustanovenia § 2 ods. 3 zák. č. 293/1992 Zb. platného v čase vzniku tohto práva, resp. právneho vzťahu. Zrušenie uvedeného ustanovenia nič nezmenilo na vzniku práva oprávnenej držby, ktoré osoba zapísaná za vlastníka nadobudla zápisom do katastra na základe notárskeho osvedčenia o držbe, a to na dobu desiatich rokov. Nemalo vplyv ani na ďalšiu existenciu oprávnenej držby. Účinnosťou zákona č. 393/2000 Z. z. oprávnená držba osoby zapísanej v katastri nehnuteľností za vlastníka ako riadne nadobudnuté právo, resp. právny vzťah, nezanikla. Iný výklad, ktorý by takýto následok pripúšťal, by bol ústavne nesúladný, pretože by neprípustne odnímal už existujúce právo. Odporoval by tak základnému princípu právneho štátu, a to princípu právnej istoty a v ňom obsiahnutým zásadám dôvery v platné právo a ochrany nadobudnutých práv.“.

Pre najvyšší súd v prerokovávanej veci uvedené znamenalo, že „žalovaná I/ zapísaná v katastri nehnuteľností od 14. apríla 1994 za vlastníčku sporných pozemkov na základe osvedčenia o ich držbe, nadobudla týmto zápisom právne postavenie oprávnenej držiteľky zo zákona. Preto v konaní nebola povinná tvrdiť, a teda ani preukazovať nadobudnutie oprávnenej držby v čase predchádzajúcom tomuto zápisu (dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa na túto okolnosť bolo nadbytočné). Keďže účinnosťou zákona č. 393/2000 Z. z. sa na jej právnom postavení oprávnenej držiteľky nič nezmenilo a neboli zistené žiadne skutočnosti, v dôsledku ktorých by v dobe desiatich rokov (plynúcej odo dňa jej zápisu do katastra) došlo k prerušeniu vydržacej doby pre stratu dobromyseľnosti a tým aj oprávnenej držby (žalobca takéto skutočnosti ani netvrdil), splnila podmienky vydržania vlastníckeho práva k pozemkom podľa § 134 Občianskeho zákonníka. Uplynutím doby desiatich rokov, t. j. dňom 14. apríla 2004, sa tak stala výlučnou vlastníčkou sporných pozemkov, pričom zároveň zaniklo vlastnícke, resp. spoluvlastnícke právo doterajších vlastníkov. Za tejto situácie, ako aj s prihliadnutím na skutočnosť, že v čase smrti poručiteľa bola žalovaná I/ spolu so svojím manželom zapísaná za vlastníčku pozemkov, odvolací súd správne rozsudok súdu prvého stupňa vo vyhovujúcom výroku zmenil tak, že žalobu o určenie predmetu dedičstva zamietol.“.

Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci všeobecného súdu je opodstatnená len v prípade jej nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad najvyššieho súdu takéto nedostatky nevykazuje.

Ústavný súd nezistil existenciu skutočností svedčiacich o tom, že by napadnutý rozsudok najvyššieho súdu bolo možné považovať za popierajúci zmysel práva na súdnu

ochranu, pretože najvyšší súd právne závery, ku ktorým dospel, zrozumiteľne vysvetlil. Aj keď najvyšší súd rozhodol v rozpore s právnym názorom, ktorý prezentoval sťažovateľ, svoj rozsudok dostatočne odôvodnil na základe vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ktoré ústavný súd nie je oprávnený a ani povinný nahrádzať. V sťažnosti sťažovateľ iba opakuje a rozvádza námietky, ktoré už uplatnil v dovolaní proti rozsudku krajského súdu. Takto poňatá sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy stavia ústavný súd do pozície ďalšej inštancie v systéme všeobecného súdnictva, ktorá mu však neprináleží vzhľadom na čl. 124 ústavy. Podľa uvedeného článku ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ústavnosti. Skutočnosť, že najvyšší súd vo svojom rozsudku vyslovil právne závery, s ktorými sťažovateľ nesúhlasí, nezakladá bez ďalšieho oprávnenosť sťažnosti a nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným.

K argumentácii sťažovateľa, že všeobecné súdy vec nesprávne právne posúdili, v dôsledku čoho rozhodli inak ako v obdobných veciach rozhodujú všeobecné súdy (pričom k sťažnosti sťažovateľ priložil fotokópie uznesenia krajského súdu sp. zn. 5 Co 178/2009 z 20. októbra 2009 a uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 154/2010 zo 16. decembra 2010), považuje ústavný súd za potrebné poznamenať, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov, a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iných priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01). Preto ak všeobecné súdy zaujímajú vo vzťahu k určitej otázke rôzne právne názory, nemožno z takéhoto ich postupu mechanicky vyvodzovať porušenie čl. 46 ods. 1 či čl. 47 ods. 3 ústavy, pričom ústavný súd vzhľadom na svoje ústavné postavenie a princíp minimalizácie zásahov do činnosti všeobecných súdov, ktorý štandardne uplatňuje vo svojej judikatúre, do takéhoto (vo všeobecnosti nežiaduceho) stavu vstupuje len vo výnimočných prípadoch.

Vo vzťahu k otázkam sťažovateľa (smerujúcim v zásade k výkladu zákonov), ktoré vo svojej sťažnosti adresoval ústavnému súdu, týkajúcim sa jeho právnej veci ústavný súd poukazuje na to, že je štátny orgán (nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti) a jeden zo základných princípov právneho štátu, ktorý je pozitívne zakotvený v čl. 2 ods. 2 ústavy, vyjadruje, že štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 128 ústavy podáva ústavný súd iba výklad ústavy alebo ústavného zákona, ak je vec sporná. Výklad iných než ústavných zákonov ústavný súd nepodáva. Taktiež ústavný súd nepodáva fyzickým ani právnických osobám výklad zákonov a nižších právnych noriem, pretože k tomu nie je príslušný.

Pre úplnosť pripomíname, že ústavný súd neposkytuje právnu pomoc, to znamená právne rady a právne stanoviská ku konkrétnym právnym otázkam, pretože to nepatrí do jeho právomoci.

Vychádzajúc z uvedeného je ústavný súd toho názoru, že niet žiadnej spojitosti medzi posudzovaným rozhodnutím najvyššieho súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého rozhodnutia, ako aj s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu (a tiež aj práva na spravodlivé súdne konanie) nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť v tejto jej časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Sťažovateľ v ďalšej časti sťažnosti namietal porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd v okolnostiach prípadu nezistil, že by napadnutý rozsudok najvyššieho súdu bol svojvoľný alebo v zjavnom vzájomnom rozpore či urobený v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou. Ústavný súd v takomto prípade nemá žiaden dôvod a ani oprávnenie na prehodnocovanie záverov tohto súdu. Ústavný súd dospel k záveru, že označené rozhodnutie najvyššieho súdu, ako aj dôvody uvádzané sťažovateľom v sťažnosti neobsahujú také skutočnosti, ktoré by svedčili o porušení ústavnoprocených princípov podľa čl. 46 až čl. 50 ústavy, a teda ani základného práva sťažovateľov podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

Vzhľadom na tieto skutočnosti a závery ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa v tejto časti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Po odmietnutí sťažnosti sťažovateľa ako celku nebol už právny dôvod zaoberať sa ostatnými návrhmi uvedenými v petite jeho sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. februára 2015